

SŁOWO

WILNO, Środa 25 lutego 1931 r.

Redakcja i Administracja, Wilno, Zamkowa 2 i Ad. Mickiewicza 4. Otwarta od g. 9 do 4. Telefon: Redakcji 1782, Administr. 228.

PRENUMERATA miesięczna z odnośnikiem do domu lub z przesyłką pocztową 4 zł, zagranicą 7 zł. Konto czekowe PKO. Nr. 80293. W sprzedaży detalicznej cena pojedynczego numeru 20 gr.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Redakcja rękopisów niezamówionych nie zwraca. Administracja nie uwzględnia zastrzeżeń co do rozmieszczenia ogłoszeń.

BARANOWICZE — ul. Szepetyckiego — A. Łaszuk.
DUKSZY — Bulew Kotejowy.
GLEBOKIE — ul. Zamkowa — W. Włodzimierz.
GRODNO — Księgarnia T-wa „Ruch”.
HORODZIEJ — Dworzec kolejowy — K. Smarzyński.
KLECK — Sklep „Jedność”.
LIDA — ul. Suwalska 13 — S. Mateski.
MOŁODECZNO — Księgarnia T-wa „Ruch”.
NIESWIEZ — ul. Ratuszowa — Księgarnia Jazwińskiego.
NOWOGRODEK — Kiosk St. Michałskiego.

N. ŚWIECIANY — Księgarnia T-wa „Ruch”.
OSZMIANA — Księgarnia Spółd. Naucz.
PINSK — Księgarnia Polska — St. Bednarski.
POSTAWY — Księgarnia Polskiej Macierzy Szkolnej.
STONIM — Księgarnia T-wa „Ruch”.
STOLPCE — Księgarnia T-wa „Ruch”.
ST. ŚWIECIANY — ul. Rynek 9 — N. Tarnasiejski.
WILEKA POWIATOWA — ul. Mickiewicza 24. P. Jazewski.
WARSZAWA — T-wa Księg. Kol. „Ruch”.
WOLKOWYSK — Księgarnia T-wa „Ruch”.

CENY OGŁOSZENI: wiersz milimetry jednorzędowy na stronie 2-iej i 3-iej gr. 40. Za tekstem 15 gr. Komunikaty oraz nadesłane milimetr 50 gr. Kronika reklamowa milimetr 60 gr. W numerach świątecznych oraz z prowincji o 25 proc. drożej. Zagraniczne 50% drożej. Ogłoszenia cyfrowe i tabelaryczne o 50% drożej. Terminy druku i mogą być przez Administrację zmianiane dowolnie. Za dostarczenie numeru dowodowego 20 gr.

W PERSPEKTYWIE TYGODNIA

Wypadki w Hiszpanii są żywo jeszcze komentowane w prasie. Aby jednak je ocenić, nie sposób nie zaznaczyć się chociaż pobieżnie z jednej strony z chronologią wydarzeń, z drugiej zaś z tem niedoszedł „rewolucji”.

Rząd generała Berengera ustąpił w dniu 14 lutego, po roku sprawowa-

Na to król Alfons odpowiedział, że o ile Guerra może zagwarantować spokój w kraju, wówczas król Alfons podobny dokument podpisze. Guerra gwarantując tych dać nie mógł i rzekł się misji. Król Alfons okazał się lepszym psychologiem, zdając sobie sprawę, iż dokument podobny zostanie zrozumiany jako oznaka słabości i zamiast złagodzić, zaostriży apetyty. Po krótkiej naradzie z przywódcami stronnictw monarchicznych i liberałów, król Alfons powierzył misję utworzenia gabinetu admirałowi Aznerowi.

Admirał Azner nie jest „stupajką”, jest tylko człowiekiem energicznym, rozumiejącym, że w chwilach kryzysów najgorszą rzeczą jest brak zdecydowania i odwagi.

Powstanie gabinetu nazwane zostało w prasie jako powierzchowne rozwiązanie kryzysu, chyba tylko dlatego, że jasną rzeczą jest dla wszystkich, że admirał Azner nie potrafi od razu usunąć kryzysu ekonomicznego, który jest źródłem częstych zaburzeń w Hiszpanii, ponieważ przesilenie gospodarcze Hiszpanii jest częścią kryzysu europejskiego.

Program polityczny nowego rządu w zasadniczych swych zrybach jest programem gabinetu gen. Berengera, t. zn. polega na dążeniu stopniowego likwidowania systemu dyktatorskiego. Najlepszym tego dowodem jest udział poprzedniego premiera w rządzie. Jedną z zadań gabinetu admirała Aznera będzie zwolnienie kortezów, które posiadając charakter konstytuancy mają przeprowadzić reformę konstytucji z r. 1876. Socjaliści i republikanie ustosunkowali się do rządu admirała Aznera wrogo. Obie partie postanowiły utworzyć blok, który będzie bojkotował wybory do kortezów, natomiast wzięć ma udział w wyborach do rad komunalnych.

Na marginesie ostatnich wydarzeń w Hiszpanii, które zwłaszcza w prasie polskiej zostały wyolbrzymione, warto zaznaczyć, że w czasie „największych starć ulicznych” w Madrycie, giełda, ten najczulszy barometr, nie reagowała zupełnie. Kurs pesety był taki sam, jak w pierwszych dniach lutego, kiedy u władzy był gen. Berenguer i ani na moment nie uległ obniżeniu. Już ten fakt świadczy, jak wydarzenia hiszpańskie są dalekie od przykładów rosyjskich.

Rozłam w Labour Party. Depesze doniosły o opuszczeniu szeregu Labour Party przez sir Oswalda Mosley'a i utworzeniu nowej grupy politycznej. Powodem tego kroku jest różnica poglądów w kwestii zwalczania bezrobocia. Latem ubiegłego roku sir Oswald Mosley opuścił gabinet Mac Donalda po złożeniu projektu zwalczania bezrobocia, który przez jego ministrów kolegów nazwany został utopią, teraz nastąpił dalszy krok, opuszczenie szeregu stronnictwa i zapowiedź zwalczania dawnych swych przeciwników politycznych w parlamencie.

Wszystko to jest skutek fermentu, który oddawna w łonie Labour Party istnieje, a który raz poraż doprowadza do ujawnienia, że partia wychodzi na pozostawianiu u władzy, jak Zablocki zażył do przeszłości.

Kroniki parlamentarne Anglii notują coraz częściej liczne wypadki nieposłuszeństwa partyjnego stronnictwa na pierającego rząd. Gdyby nie liberalizm i to, że opozycja konserwatywna nie dąży do objęcia fatalnej sukcesji, gabinet Mac-Donalda dawno już nale-

DZIŚ WYROK W PROCESIE CZĘSTOCHOWSKIM

PROKURATOR ŻĄDA SUROWEJ KARY

CZĘSTOCHOWA. PAT. — Wtorkową rozprawę przeciwko Kaczykowi i Czeplińskiemu, oskarżonym o współudział w tragicznych wypadkach w październiku roku ubiegłego, wypełniła mowa prokuratora, który w dłuższym przemówieniu udowodnił, że zbrodnia popełniona przez Kostrzewskiego nie plynęła z pobudek natury osobistej, a miała wyraźne podłoże polityczne, o czym świadczy fakt, że ludzie, do których strzelał Kostrzewski, byli wybitnymi działaczami B.B.W.R. Zbrodni Kostrzewski dokonał z premedytacją, czego dowodem są zarządzenia Kostrzewskiego na wypadek śmierci, jak i pełne magazyny rewolweru.

W dalszym ciągu prokurator odtworzył szczegóły zbrodni, świadczące, że chociaż Kostrzewski liczył się z ewentualnością śmierci, niemniej jednak chciał się ratować ucieczką i usiłował wydosłać się nazwewnątrz i tylko wtedy, gdy go osaczono i ujął odcięty drogę do odwrotu, oddał ostatni strzał samobójczy. Dłuższy ustęp przemówienia poświęcił prokurator świadkom obrony, którzy zdaniem przedstawiciela oskarżenia publicznego, nie zasługują na zaufanie. — Są to przeważnie ludzie z tego samego obozu politycznego co i oskarżeni.

Konkretyzując winę oskarżonych, prokurator mówi, że wspólnie działali z Kostrzewskim i okazali mu pomoc obiecując ułatwić ucieczkę i towarzysząc mu na miejsce zbrodni. Prokurator żąda surowego wymiaru kary dla obydwu oskarżonych z art. 51 i 455 K.K.

O godz. 10 wiecz. obrońcy zakończyli swoje przemówienia. Pierwszy przemawiał adwokat Łanżak, drugi adw. Jan Dabrowski, ostatni adwokat Honigwill. Wszyscy zakończyli swe mowy prośbą o wyrok uniewinniający. Wyrok zostanie ogłoszony we środę.

Obrady komisji dla usprawnienia Administracji i dekoncentracji

WARSZAWA. PAT. — Dnia 23 b. m. odbyła się w Komisji dla Usprawnienia Administracji Publicznej przy prezisie Rady Ministrów konferencja, poświęcona sprawom dekoncentracji w zakresie administracji spraw wewnętrznych. Zebraniu przewodniczył Władysław Raczkiewicz, marszałek Senatu, jako przewodniczący sekcji do spraw dekoncentracji. W zebraniu wzięło udział szereg wyższych urzędników Ministerstwa spraw wewnętrznych, oraz władz drugiej i pierwszej instancji. Na konferencji rozważano i dyskutowano możliwości dekoncentracji części kompetencji administracji spraw wewnętrznych z wyjątkiem spraw nadzoru nad samorządem terytorjalnym, oraz spraw, dotyczących wykonywania powszechnego obowiązku służby wojskowej. Sprawy te będą przedmiotem obrad następnej konferencji, która będzie ostatnią konferencją sekcji do spraw dekoncentracji.

Wydanie posta komunistycznego

POSEDZENIE KOMISJI REGULAMINOWEJ

WARSZAWA. PAT. — Sejmowa komisja regulaminowa o nietykalności poselskiej pod przewodnictwem pos. Podolskiego (B.B.) rozpatrzyła wniosek ministra sprawiedliwości o zezwolenie na ściganie karno-sądowe pos. Kłaczowa (Fracja Kom.). Wniosek ten referował pos. Walewski (B.B.). Po krótkiej dyskusji komisja większością głosów uchwaliła wniosek referenta o wydanie sądom pos. Kłaczowa, oskarżonego z art. 123 i 129 K.K. o podburzanie do czynnego oporu władzy, skutkiem czego nastąpił faktyczny opór władzy, oraz o wygaszanie przemówień, wzywających do obalenia obecnego ustroju państwa polskiego i niepłacenia podatków.

Następnie komisja przystąpiła do rozważania wniosku Klubu Chłopskiego w sprawie zawieszenia postępowania karno-sądowego i uwolnienia z tymczasowego aresztu pos. Dobrocha (Kl. Ch.). Po dyskusji komisja przyjął wniosek wicemarszałka Cara o przejście do porządku dziennego nad wnioskiem Klubu Chłopskiego, wraz z motywami tego wniosku.

Komisja wychodzi z założenia, że w zasadzie wnioski zarówno o wydanie sądom posłów, jak i o zawieszenie przeciw nim postępowania nie mogą być ponawiane, ani przez Sejm, ani przez rząd, o ile nie zajdą w danej sprawie nowe okoliczności, upoważniające w myśl zasad prawa do reasumacji poprzedniej uchwały.

Pomoc rządu dla bezrobotnych

WARSZAWA. 24-II (tel. wł. „Słowa”). W myśl uchwały sejmowej, wzywającej rząd do przyspieszenia możliwie najwydatniejszej pomocy dla różnych bezrobotnych, nie pobierających zasiłków z Funduszu bezrobocia, a w szczególności robotnikom sezonowym. Min. Pracy i Opieki Społecznej pragnąc jaknajbardziej pomóc się okazać, zwróciło się w tej sprawie w specjalnym piśmie ośmielnym do wszystkich wojewodów.

W okólniku tym ministerstwo poleca wszystkim wojewodom, aby wojewodowie udzielali jej jaknajszerszej w szczególności dla robotników sezonowych, którzy z powodu sezonu martwego nie mogą pobierać zasiłków ustawowych z Funduszu Bezrobocia.

Zgodnie z uchwałą Sejmu, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zwiększyło w miesiącu bieżącym sumy asygnowane p. wojewodom na pomoc specjalną dla bezrobotnych. Sumy te zostały wydane zwiększone w okęgach szczególnie dotkniętych przez klęskę bezrobocia.

Jak Stany Zjednocz. zwalczają bezrobocie?

DEPORTACJA BEZROBOTNYCH CUDZOZIEMCÓW DO KRAJÓW RODZINNYCH.

WARSZAWA. 24-II (tel. wł. „Słowa”). Z New Yorku donoszą, że prezydent Hoover podpisał ustawę w sprawie wyasygnowania pół miliona dolarów dla Biura do spraw imigracji w celu dokonania szybkiej deportacji cudzoziemców z kraju.

Nowa ustawa o bezrobotnych orzeka, iż cudzoziemcy, którzy tracą pracę i stają się ciężarem dla państwa, mają być przymusowo deportowani do krajów macierzystych.

Ustawa ta jest dotkliwym ciosem dla wielu emigrantów, którzy nie stali się obywatelami Stanów Zjednoczonych i ostatnio utracili pracę.

Skazanie defraudanta w Świecianach

ŚWIECIANY. PAT. — W sprawie Bolesława Kowalczyka, oskarżonego o defraudację 27.000 zł. w spółdzielni „Rolnik” w Świecianach zapadł wyrok sesji wyjazdowej Sądu Okręgowego w Świecianach, skazujący Kowalczyka na 4 lata więzienia, oraz przysądżający na rzecz spółdzielni od Kowalczyka sumę 25.000 zł.

pozwolaniu u władzy, jak Zablocki zażył do przeszłości. Wystąpienie sir Oswalda Mosley'a z Lab. Party będzie miało przykre konsekwencje, utrudni bowiem jeszcze bardziej sytuację parlamentarną Mac-Donalda, która nie jest do pozazdrosczenia wobec stale wzrastającego bezrobocia i perspektywy zakończenia roku olbrzymim deficytem. Sz.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Rozwój wewnętrzny w Finlandji

Helsinki, w lutym 1931 r.

Większość dwóch głosów w obecnej elekcji, obecnego premiera Pehr Evina Svinhuvuda af Qvalstad prezydenta Finlandji na następny okres sześciolatek. Dwa głosy z trzynastu zarecydowały o wytycznych następnego etapu rozwojowego młodej republiki finlandzkiej, rzucając zarazem spór światła na głębokie przeciwieństwa i rozbieżności, jakie od roku zgęra były i są źródłem zamętu, zgiełku walk partyjnych i ogólnego, ciężkiego przesilenia wewnętrznego.

Nowoobрани prezydent kandydował z ramienia fińskich konserwatów i t. zw. „ruchu Lappo” przeciw b. prezydentowi K. J. Stahlbergowi, kandydatowi partii postępowej. Kandydatury pozostałych stronnictw, agrariuszów, a zwłaszcza socjalistów, w istniejących warunkach były raczej ma

riestacyjne. Bojowość zaś wymiennych przeciwników sztabowanych powołał był rozwój wypadków wewnętrznych w ostatnich miesiącach. Pod hasłem „czynnej i skutecznej walki z komunizmem „ruch Lappo” spowodował był ustąpienie agrarnego rządu Kallio, zastąpienie go rządem Svinhuvuda, międzypartijnym, lecz nie koalicyjnym, oraz rozwijanie parlamentu. W wyniku nowych wyborów na jesieni t. ub. zmienił się całkowicie układ sił w parlamencie. Komuniści stracili wszystkie mandaty, socjaliści zdobyli ich część tylko, a stronnictwo obywatelskie uzyskało większość kwalifikowaną i nowy parlament uchwalił wszystkie ustawy antykomunistyczne, których żądał Lappowcy. Ci jednak wystąpili z szeregiem nowych żądań, insynuując utrwalenie nietykalności swego stanowiska wobec władzy ustawodawczej i wykonawczej, z żądaniem nieodwołalnej odpowiedzialności, od walki z komunizmem przechodząc do walki ustrojowej wybitnie przeciwparlamentarnej, zarzadzając zaś nie chęć, czy nie umiemy wstrzymać i zaniechać metod walki czynnej, gwałcenia obowiązujących ustaw i praw. Doszło do nieudanego zamachu na b. prezydenta Stahlberga.

Z wyjątkiem prawicowej wszystkie grupy parlamentarne wszczęły alarm na nutę zagrożonej demokracji i praworządności, pod ich hasłem i sztabem odwołując się do wyborców w sprawie elekcji prezydenta. Wszystkie partii, z wyjątkiem szwedzkiej, zamianowały swych kandydatów: socjaliści lidera swego Tanner, agrariusze prezesa parlamentu Kallio, p. stępowcy K. J. Stahlberga, i konserwatyści P. E. Svinhuvuda.

Wybory elektorów w styczniu r. b. poprzedziła gwałtowna kampania prasy partyjnej za poszczególnymi kandydatami. W walce tej rei wiodła prasa konserwatywistów i Lappowców, skierowaną ją całkowicie przeciw Stahlbergowi i stojącą w niej środki niesłuchanie napasiłwie i niewybredne. Agitacji stronnictw pozostałych wspólnie były hasła obrony demokracji i praworządności.

W wyniku wyborów z 300 mandatów elektoralskich 90 zdobyli socjaliści, 52 — postępowcy, 69 — agrariusze, 64 — konserwatyści, i 25 — Szwedzi. Podział ten nie zapewnił większości żadnemu z kandydatów. Stahlberg mógł liczyć z pewnością na socjalistów, postępowców i mniejszej grupy Szwedów, miał więc szanse największe. Svinhuvud do głosów własnych dodać mógł pewnie 18 głosów szwedzkich, nie miał więc nawet szans, że dojdzie do decydującego głosowania trzeciego, wraz z taktycznym parcia przez obóz przeciwny kandydatury Kallio. Wybór ostateczny Kallio „niemożliwością” Szwedzi, ze względu na narodowościowych. Pozostawało zwycięstwo Stahlberga i — możliwość awansu w ostatniej chwili kandydata nowego, za którym stanęliby Lappowcy elektorzy agrarni.

Trzytygodniowy okres, dzielący ustalenie powyższych wyników wyborczych od dnia elekcji, wypełniło napastliwe, pełne groźb ataki prasy konserwatywistów i Lappowców na Stahlberga, wywołując widmo akcji zamachowej i wojny domowej. W najwzruszającym napięciu nadszedł dzień elekcji. Do ostatniej chwili gubiono się w domysłach i przypuszczeniach, którym kres położył dopiero wynik trzeciego głosowania. Okazało się, że elektorzy agrarni poszli ławą i za Svinhuvuda i tak dwoma głosami przeważyli jego szale.

Nie ulega wątpliwości, iż w innych warunkach prezydent Svinhuvud, o-

PRZENIESIENIE W STAN SPOCZYNKU URZĘDNIKÓW M.S.Z.

WARSZAWA. 24-II (tel. wł. „Słowa”). Dowiadujemy się, że w dniach ostatnich przeniesiono w stan spoczynku kilkunastu urzędników M.S.Z. Przeniesienie w stan spoczynku nastąpiło z powodu przekroczenia granicy wieku, a dotyczy przeważnie urzędników, którzy od dłuższego czasu nie pełnią żadnych funkcji, pobierając uposażenie.

Miedzy innymi przeniesieni zostali b. min. Karol Bertoni i Leon Wasilew-

KRÓL ALFONS XIII

nia władzy. Zasadnicza linja polityczna generała Berengera polegała na stopniowym złagodzeniu systemu wprowadzonego przez dyktaturę Primo de Rivery. Powszechny kryzys gospodarczy nie oszczędził również Hiszpanii. Kurs pesety zaczął spadać, drożyzna i bezrobocie wzrastać. W tych warunkach zniesienie niektórych ograniczeń swobód obywatelskich odniosło wręcz przeciwny skutek, partie antyrządowe bowiem rozumiały zniesienie tych ograniczeń jako słabość władzy i jeszcze bardziej intensywnie rozwinęły agitację antyrządową. Rezultatem tej działalności stronnictwa republikańskiego, popieranego przez socjalistów, anarchistów i komunistów, jako zwolenników wszelkiej akcji wnoszącej do życia państwowego zamęt, był bunt wojskowy w Jaca, energicznie stłumiony przez gen. Berengera. Trzeba zaznaczyć, że masy hiszpańskie, mało uświadomione politycznie, w tych wydarzeniach udziału nie brały, ludność hiszpańska obojętnie odnosi się do zagadnień politycznych i jedynym impulsem, który może popchnąć jej i to na krótko na ulicę, są zagadnienia ekonomiczne. Źródłem fermentu jest inteligencja. To też zarówno bunt w Jaca jak i ostatnie wypadki w Madrycie były wyłącznie dziełem grup inteligentnych. Tę stronę wydarzeń hiszpańskich oświetlił wyczerpująco wczorajszy nasz artykuł.

Rząd Berengera po stłumieniu ruchów w Jaca przywrócił ponownie coście ograniczenia, jednakże ogłosił wybory do kortezów.

Sprawa kortezów spowodowała ustąpienie rządu gen. Berengera, żadne bowiem stronnictwo nie chciało brać udziału w wyborach, żądając zwolnienia konstytuancy, którzyby wypo-

Wiedzieli się o dalszym ustroju Hiszpanji. To było początkiem kryzysu ministerjalnego. Wiadomo, że każda zmiana rządu dla państwa jest chorobą, jest pewnem osłabieniem. Moment tego osłabienia ponownie chcieli wykorzystać te same siły, które już raz próbowały szczęścia w Jaca. Ruchunek okazał się zawodowy.

Admirał Azner

większych starć ulicznych” w Madrycie, giełda, ten najczulszy barometr, nie reagowała zupełnie. Kurs pesety był taki sam, jak w pierwszych dniach lutego, kiedy u władzy był gen. Berenguer i ani na moment nie uległ obniżeniu. Już ten fakt świadczy, jak wydarzenia hiszpańskie są dalekie od przykładów rosyjskich.

Rozłam w Labour Party. Depesze doniosły o opuszczeniu szeregu Labour Party przez sir Oswalda Mosley'a i utworzeniu nowej grupy politycznej. Powodem tego kroku jest różnica poglądów w kwestii zwalczania bezrobocia. Latem ubiegłego roku sir Oswald Mosley opuścił gabinet Mac Donalda po złożeniu projektu zwalczania bezrobocia, który przez jego ministrów kolegów nazwany został utopią, teraz nastąpił dalszy krok, opuszczenie szeregu stronnictwa i zapowiedź zwalczania dawnych swych przeciwników politycznych w parlamencie.

Wszystko to jest skutek fermentu, który oddawna w łonie Labour Party istnieje, a który raz poraż doprowadza do ujawnienia, że partia wychodzi na pozostawianiu u władzy, jak Zablocki zażył do przeszłości.

Kroniki parlamentarne Anglii notują coraz częściej liczne wypadki nieposłuszeństwa partyjnego stronnictwa na pierającego rząd. Gdyby nie liberalizm i to, że opozycja konserwatywna nie dąży do objęcia fatalnej sukcesji, gabinet Mac-Donalda dawno już nale-

